

badania i analizy

Wojewódzki konkurs przedmiotowy z biologii

Magdalena Urbaś,
nauczyciel konsultant CEN ds. diagnoz i analiz
oraz edukacji biologii i przyrody

Wojewódzkie konkursy przedmiotowe to przedsięwzięcie ogólnopolskie, o długoletniej tradycji i doniosłym znaczeniu, odbywające się rokrocznie w całym kraju. Pomimo wieloletniej tradycji konkursy te jednak nie doczekały się wielu opracowań. Ogrom dostępnych danych (tysiące prac uczniowskich na etapie szkolnym i setki na etapie rejonowym oraz wojewódzkim każdego konkursu) stanowią prawie niewyczerpane źródło danych i duże wyzwanie analityczne.

Podczas tegorocznej konferencji Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej na forum ogólnopolskim zaprezentowano wyniki analizy rezultatów ubiegłorocznego konkursu biologicznego w województwie pomorskim, skoncentrowanej na wynikach uczestników etapu finałowego. Poniższy tekst jest zaproszeniem do zapoznania się z pełnym raportem dotyczącym konkursu, dostępnym na stronie internetowej Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku w sekcji poświęconej badaniom i egzaminom: www.cen.gda.pl/egzaminy-i-badania-edukacyjne. Przedmiotem zainteresowania autorki opracowania były wyniki uczestników konkursu biologicznego dla uczniów gimnazjum przeprowadzonego w roku szkolnym 2016/2017 w województwie pomorskim, ze szczególnym uwzględnieniem wyników uczniów na etapie finałowym (202 osoby).

Głównym celem konkursu jest sprzyjanie rozwojowi jego uczestników. To dążenie realizowane jest dzięki powszechnemu udziałowi uczniów w zmaganiach konkursowych. Nie każdy z uczestników zostanie laureatem, ale każdy może odnieść sukces na swoją miarę. Już samo podjęcie wyzwania i udział ucznia w konkursie na etapie szkolnym stanowi sukces warty odnotowania.

W jakim stopniu udaje się realizować powyższy cel?

Na I etapie konkursu biologicznego w województwie pomorskim w roku szkolnym 2016/2017 wzięło udział 3 197 uczniów, czyli 4,7% wszystkich uczniów w wieku 13-15 lat², dla porównania w województwie podkarpackim było to odpowiednio 2,5%, a w mazowieckim 3,5% uczniów. Gimnazja, które zgłosiły swój udział w konkursie, a co za tym idzie – umożliwiły udział w nim uczniów na swoim terenie, znajdują się w 110 ze 126 pomorskich gmin. Największe białe plamy na konkursowej

² Liczba osób w wieki 13-15 lat wg danych GUS, stan na 31.12.2016 r.

mapie uczestnictwa znajdują się w powiecie bytowskim (5 na 10 bytowskich gmin). Dla zainteresowanych konkursem uczniów oznacza to konieczność poszukiwania gimnazjum organizującego etap szkolny poza najbliższą okolicą, co może nastroić trudności i zniechęcać do udziału.

Do jakich szkół uczęszczali laureaci konkursu biologicznego?

Największa grupa laureatów konkursu to uczniowie gimnazjów o ponadprzeciętnym wskaźniku edukacyjnej wartości dodanej (EWD) w części przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego i jednocześnie wyższym od przeciętnego wyniku egzaminu gimnazjalnego w tym zakresie (EWD trzyrocznikowe 2014-2016). Tytuł laureata zdobywali jednak także uczniowie ze szkół o innej charakterystyce, w tym szkół wymagających pomocy. Sukces ucznia w konkursie nie jest więc bezwzględnie zdeterminowany efektywnością pracy szkoły.

Warta prześledzenia jest także ścieżka awansu uczniów w poszczególnych powiatach. Odsetek gimnazjalistów awansujących z etapu szkolnego do etapu rejonowego, a następnie wojewódzkiego znacznie się różnił. Najwięcej uczestników etapu szkolnego awansowało do kolejnego etapu konkursu w powiecie malborskim (20%), najmniej natomiast (0,8%) – w powiecie bytowskim. Pytanie o przyczyny takiego zróżnicowania pozostaje otwarte.

Umiejętności finalistów

Szereg interesujących informacji o umiejętnościach finalistów konkursu biologicznego przynosi już przywołanie podstawowych wskaźników statystycznych. W ramach przeprowadzonej analizy obliczono m.in.:

1. wskaźniki łatwości poszczególnych zadań dla całej populacji (202 uczestników etapu wojewódzkiego);
2. moc różnicującą zadań;
3. wskaźniki łatwości zadań dla grup uczniów o najniż-

szym, średnim i najwyższym wyniku sumarycznym testu (analiza graficzna);

4. łatwość zadań w odniesieniu do zakresu treści (objęte podstawą programową lub rozszerzające wymagania).

Wskaźniki statystyczne obliczone dla poszczególnych zadań, szczegółowa charakterystyka popełnianych błędów dla wybranych zadań oraz rekomendacje znajdują się w tekście pełnego raportu na stronie www.cen.gda.pl/egzamin-y-i-badania-edukacyjne.

Można stwierdzić, że główne zadanie postawione przed konstruktorem testu zostało zrealizowane: w teście znalazły się zadania o mocy różnicującej wystarczającej do wyłonienia grupy laureatów w liczebności proporcjonalnej do innych, podobnych pod względem charakterystyki województw (44 uczniów zdobyło 80% i więcej możliwych do zdobycia punktów). Test zawierał 31 zadań o zróżnicowanej formie (zamknięte: prawda-fałsz, wielokrotny wybór, dobieranie, a także zadania otwarte) oraz treści (podstawa programowa i określone w regulaminie konkursu rozszerzenie).

Rola nauczyciela

Rozmowy przeprowadzane z uczestnikami III etapu konkursu biologicznego i ich nauczycielami wskazują na duże różnice we wsparciu, które otrzymuje uczeń. Z jednej strony skali znajdziemy systematyczne zajęcia dodatkowe z uczniami oraz wysokie zaangażowanie cza-

sowe i emocjonalne nauczycieli. Do takich szkół należy np. Gimnazjum nr 3 w Wejherowie, którego mury konsekwentnie rok po roku opuszczają laureaci konkursu biologicznego oraz Gimnazjum nr 24 w Gdyni (uczniowie tego gimnazjum najliczniej uczestniczą w poszczególnych etapach konkursu biologicznego i najliczniej także byli reprezentowani w gronie laureatów). Z drugiej strony skali znajdziemy przypadki zupełnego wycofania nauczyciela, skutkujące całkowitym skazaniem uczniów na poleganie na własnych siłach, spostrzegawczości oraz pomocy rodziców. ■

Bibliografia:

Jakubowski M., Pokropek A., *Badając egzaminy. Podejście ilościowe w badaniach edukacyjnych*, CKE, Warszawa 2009.

Konkursy przedmiotowe organizowane przez Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty w województwie kujawsko-pomorskim w roku szkolnym 2016/2017, Regulamin szczegółowy wojewódzkiego konkursu przedmiotowego z biologii, www.kuratorium.bydgoszcz.uw.gov.pl, [dostęp: 30.06.2017 r.]

Niemierko B., *Pomiar wyników kształcenia*, WSiP, Warszawa 1999.

Ramowy regulamin wojewódzkich konkursów przedmiotowych dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych i dla uczniów gimnazjów województwa pomorskiego w roku szkolnym 2016/2017, www.kuratorium.gda.pl [dostęp 1.10.2016 r.]

Regulamin organizacji konkursów przedmiotowych dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w województwie podkarpackim w roku szkolnym 2016/2017, www.ko.rzeszow.pl [dostęp 30.06.2017 r.]

www.ewd.edu.pl [dostęp: 30.06.2017 r.]

Konkursy przedmiotowe

W roku szkolnym 2017/2018 Centrum Edukacji w Gdańsku koordynuje realizację następujących wojewódzkich konkursów przedmiotowych:

- dla uczniów szkół podstawowych od klasy IV: język polski, język angielski;
- dla uczniów gimnazjów i oddziałów gimnazjalnych: język polski, język niemiecki, biologia, chemia.

Szczegółowe informacje są dostępne pod adresem: www.cen.gda.pl/konkursy-przedmiotowe.

Rok szkolny 2017/2018 „Rokiem dla Niepodległej”

W związku ze zbliżającą się 100. rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, Minister Edukacji Narodowej, Anna Zalewska, ogłosiła bieżący rok szkolny „Rokiem dla Niepodległej”.

Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa

Zgodnie z informacją opublikowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (www.men.gov.pl) podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2017/2018 to:

- Wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego.
- Podniesienie jakości edukacji matematycznej, przyrodniczej i informatycznej.
- Bezpieczeństwo w internecie. Odpowiedzialne korzystanie z mediów społecznych.
- Wprowadzanie doradztwa zawodowego do szkół i placówek.
- Wzmacnianie wychowawczej roli szkoły.
- Podnoszenie jakości edukacji włączającej w szkołach i placówkach systemu oświaty.